FD II 458

Dr. S. RELI
Profesor Universitar

MĂNĂSTIREA PUTNA

Text românesc, francez și german

722344

EDITURA
CERCULUI „BUCOVINA LITERARA"
CERNAUȚI

726
R 43
726.7
FDL 458

Dr. S. RELI
Profesor Universitar

MĂNĂSTIREA PUTNA

Text românesc, francez și german

BIBLIOTECA MUNICIP. TURDA
Inv. Nr. 18743

EDITURA
CERCULUI „BUCOVINA LITERARA"
CERNAUȚI

Mănăstirea Putna

Scurtă privire istorică.

I

La o depărtare de 32 km spre apus de orașul Rădăuți, pe partea stângă a părăului Putna, se află comuna Putna, iar la marginea dinspre sud-vest a comunei, e așezată, la poalele unor munți înverziți de păduri de brad și molid, vestita Mănăstire Putna.

Această mănăstire cu biserica ei, împrejmuită cu ziduri înalte cu metereze și cu turnuri de apărare, fu ridicată de cel mai strălucit și mai viteaz Domnitor al Moldovei, **Ștefan cel Mare** (1457—1504), între anii 1466—1469, întru amintirea biruinței sale asupra Turcilor la Chilia (1465) și spre a servi de gropniță domnească pentru sine și membrii familiei sale. Ea fu sfințită cu mare pompă, în anul 1469, de mitropolitul Moldovei Teoctist I și episcopul Romanului Tarasie, asistați de un sobor de peste 60 de clerici înalți, între cari și arhimandritul **Ioasaf** dela Mănăstirea Neamțului, care a rămas apoi la Putna, fiind primul stareț al acestei mănăstiri.

Biserica mănăstirească fu construită de un arhitect grec, cu numele Teodor, adus de Ştefan cel Mare, şi acoperită cu table de plumb.

In jurul bisericii şi al chiliilor mănăstireşti, Ştefan cel Mare a ridicat în a. 1481 ziduri înalte de 6½ m, în forma unui patrat, cu contraforturi puternice, iar în partea dela sud-vest un turn masiv de apărare şi de păstrare a comorilor în timp de primejdie sau de războaie.

Dar 18 ani mai târziu, în Miercuria săptămânii patimilor din 1584, întreaga mănăstire din Putna a ars până la temelie, şi Ştefan cel Mare a fost nevoit să o zidească din nou.

Acelaş domnitor al Moldovei înzestră mănăstirea cu 40 de sate şi moşii, cu munţi, câmpii şi fânaţe întinse, iar biserica mănăstirească cu bogate odoare, veşminte şi cărţi bisericeşti.

Astfel mănăstirea Putna deveni nu numai cea dintâi şi cea mai bogată mănăstire a Moldovei, dar şi cea mai însemnată instituţie de cultură religioasă a ţării, mărturisind prin două veacuri şi jumătate, până la domnia lui **Vasile Vodă Lupu,** (1634—1653), despre sentimentul religios şi cultural al marelui ei ctitor.

In timpul domniei lui Vasile Vodă Lupu, mănăstirea Putna fu iarăşi distrusă până la temelie.

Cronicarul Neculce ni spune în cronica sa, că mănăstirea a fost distrusă de hatmanul Cazacilor, Timuş Chmelnitchi, ginerele lui Vasile

Vodă Lupu, care, venind în ajutorul socrului său împotriva răzvrătitului logofăt, Gheorghe Ştefan, în anul 1653, a distrus-o spre a căuta comorile ascunse ale lui Ştefan cel Mare, fără însă a le afla. Timuş a luat atunci plumbul de pe acoperişul bisericii mănăstireşti şi l-a dus la Suceava, spre a face din ei ghiulele pentru tunuri.

Vasile Vodă Lupu, văzând starea ei de risipire, începu să zidească din temelie biserica mănăstirească, n'a putut-o termina însă din cauza răscoalei logofătului Gheorghe Ştefan şi a pierderii tronului Moldovei.

Urmaşul său în domnie, Gheorghe Ştefan Vodă (1643—1658), a continuat zidirea din nou a bisericii, care fu terminată în anul 1662, în timpul domniei lui Istrati Dabija Vodă.

Despre aceasta ni mărturiseşte următoarea inscripţie slavonă de pe uşa ce duce din pridvor în pronaosul bisericii:

„Această biserică a înnoit-o Io Gheorghe Ştefan Vodă şi s'a sfârşit în zilele lui Istrati Dabija Vodă, în anul 7170 (1662)".

Astfel Gheorghe Ştefan Vodă se făcu al II-lea ctitor al mănăstirii Putna.

In anul 1739, atât biserica cât şi zidurile cu turnurile de apărare din jurul mănăstirii crăpară şi se stricară în urma unui puternic cutremur de pământ. Ele fură din nou restaurate, între 1757—1760, la iniţiativa şi pe chel-

tuiala mitropolitului Moldovei **Iacob I. Putneanul** (1750—1760), cu sprijin bănesc și din partea Domnului Moldovei, Constantin Vodă Racoviță (1749—1753 și 1756—1757).

Cu acest prilej, mitropolitul Iacob Putneanul, care se retrase la mănăstirea Putna până la moarte, după demisia sa din scaunul mitropolitan în anul 1760, adause la biserica mănăstirească **un pridvor nou,** unde-și îngropă părinții, originari din Rădăuți și călugăriți la bătrânețe, și unde fu înmormântat apoi și el, în anul 1778.

Astfel mitropolitul Iacob Putneanul se făcu al III-lea ctitor al mănăstirii Putna.

In timpul petrecerii sale la această mănăstire după retragerea sa dela conducerea Mitropoliei Moldovei, mitropolitul Iacob întemeiă, pela anul 1765, în mănăstirea Putna o școală înaltă pentru pregătirea clerului din Moldova, o „Academie duhovnicească", după modelul Academiei lui Petru Movilă din Kiew, și o puse sub conducerea învățatului său ucenic, ieromonahul și apoi arhimandritul și egumenul mănăstirii Putna, **Vartolomeu Măzăreanu** († 1780). Academia teologică dela Putna a existat până pela anul 1785, când fu desființată și înlocuită de stăpânirea austriacă cu o „Școală clericală", înființată la Suceava, în anul 1786.

Arhimandritul Vartolomeu Măzăreanu a acoperit din nou biserica mănăstirească, i-a

înnoit iconostasul și a făcut strane în lăuntrul ei și chilii noui de lemn pentru călugări.

In anul 1859, vechiul acoperiș al bisericii, în forma unei piramide optunghiulare și acoperit cu tinichea neagră, fu înlocuit cu altul, de tinichea colorată în roș, care fu schimbat în anul 1902 cu un acoperiș nou de olane, în forma sa de azi, construit după planul arhitectului K. A. Romstorfer.

Intre anii 1854—1856, vechile chilii de lemn fură înlocuite cu altele de zid, iar curtea bisericii fu înconjurată cu ziduri noui.

In cursul anului 1933—1935, s'au făcut diferite investițiuni noui și reparații la Mănăstirea Putna.

II

Mormintele istorice din biserica mănăstirii.

In cuprinsul bisericii Mănăstirii Putna se află mai multe morminte, în cari au fost așezate spre odihnă veșnică rămășițele pământene ale ctitorului ei **Ștefan cel Mare**, și ale membrilor familiei sale, iar în tinda bisericii mormintele unor personalități bisericești, cari au jucat pe vremuri un rol însemnat în viața religioasă și socială a Moldovei.

Dintre mormintele din lăuntrul bisericii, numai 11 sunt acoperite cu pietre funerare, înzestrate cu inscripții, cari indică persoanele în-

mormântate sub ele, și anume: 4 în naos, 4 în pronaos, și 3 în tinda bisericii. Afară de acestea, mai sunt însă îngropate, atât înlăuntru cât și afară, pe lângă zidurile bisericii, persoane cari au jucat un rol în viața socială a Moldovei, dar ale căror nume vor rămânea veșnic uitate, uitându-se să li se pună la timp peste morminte pietre cu inscripții, cari să amintească posterității măcar despre numele lor și veacul în care au trăit.

Mormintele acoperite cu pietre funerare, înzestrate cu inscripții slavone, din lăuntrul bisericii, sunt următoarele:

In naos:

1. In partea dreaptă a noasului bisericii, sub un baldachin lângă părete, se află mauzoleul cu osemintele ctitorului mănăstirii, **Ștefan Vodă cel Mare** († 2 Iulie 1504). Mormântul său e acoperit cu o lespede de marmoră de Carara, de culoare albă-gălbue, împodobită cu ornamente de flori sculptate, și pe margini cu o inscripție slavonă.

Din această inscripție lipsesc datele morții și anii domniei marelui Domnitor, lăsându-se pentru ele loc lber, spre a fi adaose mai târziu.

Acest fapt ni arată, că Ștefan Vodă cel Mare și-a pregătit piatra mormântală și cripta

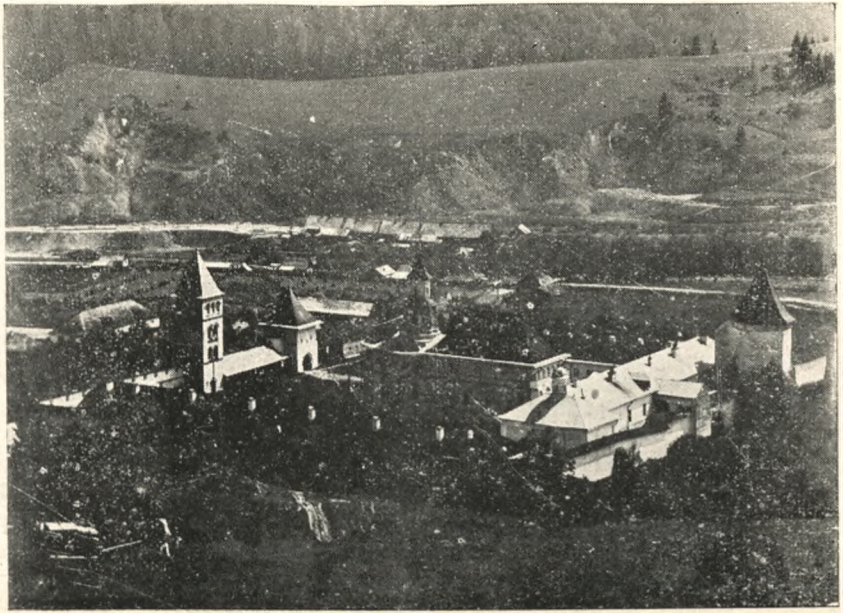

Mănăstirea Putna — Le Monastere Poutna — Das Kloster Putna

pe când era încă în viață, urmând ca după moartea sa să se complecteze inscripția cu ziua și anul morții și cu anii domniei sale. Murind el însă, piatra a fost numai așezată deasupra mormântului, fără a se mai adaoga și aceste date.

Această omitere a îndreptat-o mai târziu fiul său, Bogdan Vodă cel Orb (1504—1517), punând peste mormântul părintelui său un epitaf (acoperemânt), pe care a cusut cu fire de aur datele morții și ale domniei, adică: „Marți în 2 Iulie 7012 (1504) la 4 oare după amiazăzi", și „47 ani și 3 luni de domnie".

2. **Jos, alături de mormântul lui Ștefan cel Mare,** e mormântul soției sale, **Doamna Maria Voichița,** fiica Domnului Munteniei Radu cel Frumos.

Și în inscripția de pe această lespede funerară, de marmoră albă-gălbue, lipsesc datele morții acestei soții a lui Ștefan cel Mare. Aceasta dovedește că Ștefan Vodă a pregătit, pe când era încă în viață, și piatra de mormânt pentru soția sa **Maria Voichița,** cu care a trăit 24 ani, și care l-a supraviețuit cu 7 ani, murind abia în anul 1511, în timpul domniei fiului ei, Bogdan.

3. **În partea stângă a naosului** se află mormintele următoarelor persoane istorice, cari pot fi identificate după inscripțiile lespezilor de pe mormintele lor:

Mormântul Doamnei **Maria Comnen** din Mangopul Crimeei, soția a doua a Voevodului Ștefan cel Mare și fiica stăpânitorului Mangopului, Olobei Comnen, din neamul împărătesc bizantin al Comnenilor. Ea muri în anul 1477, în luna Decembrie, după abia 5 ani de căsătorie.

La dreapta mormântului Mariei de Mangop, se află mormintele fiilor lui Ștefan cel Mare din căsătoria sa cu Eudochia de Kiew, **Bogdan** și **Petru**, morți în vârstă tânără, și anume, primul în anul 1479, și al doilea în anul 1480.

Lângă aceste morminte, indicate prin pietrele deasupra lor, se mai află un mormânt fără piatră funerară, în care nu se știe cine se odihnește.

In pronaos.

La partea dreaptă se află:

1. Mormântul Domnului Moldovei **Bogdan cel Orb** (1504—1517), fiul și urmașul în domnie al lui Ștefan cel Mare și al soției sale Maria Voichița, mort „la miezul nopții, în ziua de 20 Aprilie, anul 1517, în Huși, după o domnie de 12 ani, 9 luni și 3 săptămâni".

Piatra de pe mormântul său e înfrumusețată cu ornamente în stil curat romanic.

2. Lângă mormântul lui Bogdan Vodă cel Orb se află mormântul surorei sale, Domnița **Maria**, fiica lui Ștefan cel Mare cu soția sa Ma-

ria Voichița Basarab, moartă în 18 Martie 1518, necăsătorită.

In partea stângă a pronaosului.

1. Aici se află, sub un baldachin, întâi mormântul Doamnei **Maria**, prima soție a lui **Petru Vodă Rareș**, fată de boier, care muri tânără, în 28 Iunie 1529, după ce fusese abia doi ani Doamnă a Moldovei.

2. Sub boltitura aceluiaș baldachin, alături de Doamna Maria, se află apoi mormântul Domnului Moldovei, **Ștefăniță Vodă** (1517—1527), mort în Hotin, la o vârstă tânără, în 24 Ianuarie 1527.

Piatra de pe mormânt cu inscripția i-a fost pusă de Petru Vodă Rareș.

In pridvorul bisericii.

Aici se află următoarele trei morminte, acoperite cu pietre funerare, înzestrate cu inscripții:

1. **Lângă fereastra stângă dela ușă**, e mormântului mitropolitului Moldovei și Sucevii **Teoctist**, care l-a uns ca Domn pe Ștefan cel Mare și a sfințit mănăstirea Putna în anul 1469.

El a murit în 18 Noembrie 1477, iar piatra de pe mormânt, cu ornamente sculptate și cu inscripție slavonă, i-a pus-o Ștefan cel Mare.

2. **Sub fereastra din dreapta pridvorului**

se află mormântul mitropolitului Moldovei și Sucevii, **Iacob Putneanul** (1750—1760), întemeietorul Academiei teologice dela Putna, mort în 15 Mai 1778.

Piatra de pe mormântul său e împodobită cu arabescuri și struguri de vie sculptate și cu o inscripție românească.

Dinaintea mormântului mitropolitului Iacob, se află mormântul părinților săi, ieroshimonahul **Adrian** și monahia **Mariana**, călugăriți la bătrânețe, ale căror oseminte fură aduse dela Rădăuți și depuse aici, în anul 1758.

Afară de biserică.

Afară, lângă biserică, la nordul altarului, se află mormântul fostului episcop de Huși și apoi de Rădăuți, Teofan, mort în anul 1670.

Relicvii păstrate în mănăstirea Putna.

1. Un deget al lui Daniil Sihastru, ferecat în argint, în forma unui pistol și împodobit cu 11 mărgăritare și 1 granat.

Inscripția română ce o poartă ni spune, că aceste relicvii le-a ferecat Ghedeon, igumenul Mănăstirii Voroneț, pe cheltuiala sa, în anul 1749.

2. O parte din **„moaștele sf. Ștefan"**, și o bucățică de pânză din cămașa lui, păstrate într'o cutie rotundă de argint.

2. **Craniul sf. Ghenadie,** înconjurat de un cerc de argint aurit, cu bordure împrejur.

Inscripția slavonă de pe cerc ni spune că „acest cap al sf. Ghenadie l-a ferecat și l-a pus în Mănăstirea Putna", Ștefan cel Mare, Domnul Moldovei, în anul 1488.

4. O parte dintr'o falcă, cu 13 dinți, a **sf. Rafail Schimonahul,** ferecate în argint aurit.

5. **Un sicriu lung de lemn de chiparos,** pe care sunt sculptate patimele Mântuitorului.

Tradiția spune, că în acest sicriu au fost aduse, în anul 1402, moaștele sf. martir Ioan cel Nou, dela Cetatea Albă la Suceava. In anul 1736, această raclă a fost înlocuită cu alta nouă, făcută pentru moaștele sfântului de negustorul din Botoșani, Hagi Ivanciu, iar vechiul sicriu de lemn de chiparoș, a fost depus spre păstrare la mănăstirea Putna, unde se află până în prezent.

Chilia din stâncă a lui Daniil Sihastru

Cam 2 km spre răsărit dela Mănăstirea Putna, pe o coastă de deal împădurit, la revărsarea părăului Viței în părăul Putna, se află o stâncă mare de piatră, în care e scobită cu dalta o bisericuță străveche cu 3 despărțituri: Pronaos, naos și altar. Sub stâncă e scobită în piatră o mică încăpere, o **chilie,** pentru

locuința unui călugăr. Tradiția populară numește această bisericuță cu chilia ei, **„Schitul lui Daniil Sihastru“**, pentrucă acest călugăr schimnic din timpul lui Ștefan cel Mare, rămas neuitat în amintirea poporului, și-ar fi săpat însuși bisericuța și chilia în stâncă și ar fi trăit aici mai mulți ani ca pustnic sau sihastru.

In chiliuța de sub stâncă să fi mas odată și Ștefan cel Mare, adăpostit de sihastrul Daniil, și cu acest prilej, bătrânul pustnic l-ar fi înduplecat pe viteazul Voevod să ridice în aceste locuri un măreț locaș dumnezeesc, o mănăstire, și atunci Dumnezeu îi va ajuta în toate întreprinderile sale.

Ștefan Vodă să fi urmat sfatul cuviosului sihastru, ridicând frumoasa mănăstire Putna.

După ridicarea acestei mănăstiri, Daniil Sihastru părăsi schitul din această stâncă, pela anul 1498, și se retrase în alt loc pustiu, pe părâul Voroneţului, numit și Apa Corbului.

Deatunci chilia și bisericuța din stânca dela Putna au rămas părăsite. Dar populația românească din localitate le-a conservat în cursul veacurilor și până azi, ca pe niște relicvii sfinte din timpul lui Ștefan Vodă cel Mare și ca o mărturie scumpă despre viața evlavioasă, nespus de severă și de renunțări la toate cele lumești, a călugărilor sihaștri, demult dispăruți din monahismul românesc, cari au trăit departe de lume, numai în slujba Domnului nostru Isus Hristos.

Le monastere Poutna

A 32 km vers l'ouest de la ville de Radautz, dans un des plus beaux endroits de la vallée de Poutna, est situé le monastère célèbre de Poutna, qui est entouré de murs d'enceinte et pourvu de tours de défense.

Ce monastère fut fondé par le souverain moldave Ştefan cel Mare (Etienne le Grand), entre 1467—1469 en souvenir de sa victoire sur les Turcs à Chilia.

Après 18 ans, à savoir en 1584, les Tartares mirent le feu au monastère qui brûla jusq'aux fondements. Ştefan cel Mare dut donc le bâtir de nouveau.

Mais après un siècle, en 1653, le monastère fut pillé et presque entièrement détruit par les Cosaques, sous le commandament de Timouche Chmelnicki.

Le souverain moldave Vasile Lupu commença peu après à rebâtir des fondements l'église de monastère, mais il ne put achever le bâtiment, parce qu'il perdut peu après le trône par suite d'une révolte contre sa domination.

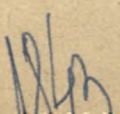

Son successeur, prince Gheorghe Ştefan (Georges Etienne, 1653—1658), continue la reconstruction de l'église qui pourtant ne fut achevée qu'en 1662, au temps de la domination de Istratie Dabija. C'est pourquoi on considère le prince Gheorghe Ştefan comme **le second fondateur du monastère Poutna.**

En 1739 l'église du monastère, de même grelles murs du monastère et les tours de défense furent fortement endommagés par un tremblement de terre.

Ils furent rétablis en 1757—1760 par le métropolite de Moldavie Iacob Putneanul avec le concours du prince Constantin Racovitza. A cette occasion le métropolite Iacob agrandit l'église du monastère par l'annexe d'un porche, où lui et ses parents furent enterrés.

Le même métropolite fonda dans ce monastère vers 1765 une „académie théologique", à l'exemple de l'académie de Kiev, qui a été fondée par le métropolite Petru Movila, en vue du perfectionnement du clergé moldave dans les sciences théologiques. Cette académie fonctionna jusqu'en 1785, lorsqu'elle fut dissoute par le gouvernement autrichien.

Au cours des siècles suivants l'église du monastère et les autres bâtiments furent plusieurs fois restaurés, la dernière fois en 1902, quand le toit de l'église du monastère reçut sa

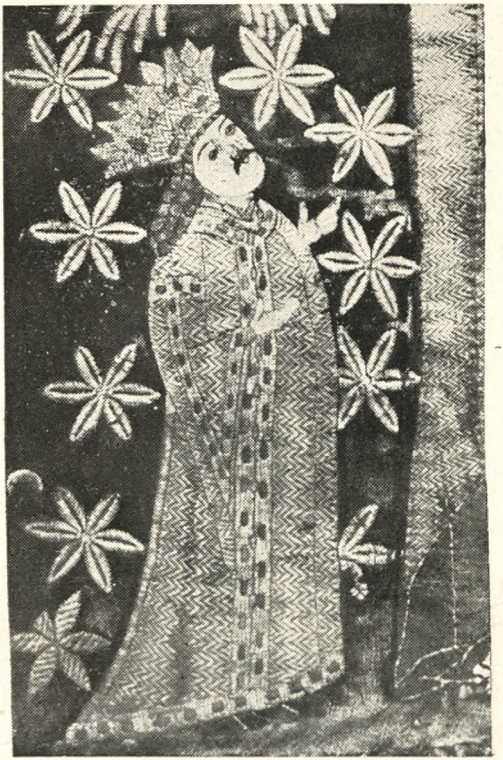

ȘTEFAN CEL MARE
ctitorul mănăstirei Putna

forme actuelle d'après les plans de l'architecte Charles Romstorfer.

En 1934—1935, furent exécutées plusieurs réparations.

II.

A l'intérieur de l'église du monastère gisent plusieurs personnages du peuple roumain d'importance historique, à savoir:

a) **dans le porche:**

A gauche, près de la fenêtre, il y a le tombeau du métropolite de Moldavie, **Teoctist I.** († 1447) qui oignit Ştefan cel Mare en 1457 souverain de Moldavie et qui sacra le monastère en 1469.

A droite, sous la fenêtre, il y a le tombeau du métropolite **Iacob Putneanul** († 1778), qui renouvela le monastère et annexa le porche.

Devant son tombeau il y a ceux de ses parents, **le moine prêtre Adrien** et la **religieuse Mariana,** dont les ossements furent transportés de Radautz en 1758 et ensevelis ici.

b) **dans le pronaos de l'église** il y a les tombeaux suivants:

A droite il y a tout d'abord le tombeau du voévode de Moldavie Bogdan (1504—1517), fils et successeur de Ştefan cel Mare, mort en 1517. A côté du tombeau de Bogdan il y a celui de sa soeur, princesse **Marie,** fille de Ştefan cel Mare et de sa femme Voikitza, morte comme jeune fille en 1518.

Au côté gauche du pronaos il y a d'abord le tombeau de la **princesse Marie,** première femme du voévode Petru Rareș, morte très jeune en 1529.

Au côté il y a le tombeau du souverain moldave Ștefanitza (1517—1527), mort le 24 janvier 1527 dans la forteresse Hotin.

c) **Dans le naos de l'église,** à droite, dans une niche en mur sudique il y a, sous un baldaquin qui repose sur deux colonnes, le tombeau du prince **Etienne le Grande,** le fondateur du monastère, mort le 2 juillet 1504. En bas, près du tombeau de Ștefan cel Mare, il y a le **tombeau de sa troisième épouse, Marie Voikitza,** fille du souverain de Valachie, Radu cel Frumos, morte en 1511, au temps du règne de son fils Bogdan.

Dans la partie gauche du pronaos est le tombeau de la princesse **Marie de Mangop,** la deuxième femme du souverain Ștefan cel Mare, une princesse de la famille byzantine impériale des Comnènes, morte en 1477.

A droite de ce tombeau sont ceux des princes **Bogdan** et **Petru,** fils de Ștefan cel Mare et de sa première épouse Eudoxie de Kiev. Tous les deux sont morts jeunes, à savoir Bogdan en 1479 et Pierre en 1480.

Tous ces tombeaux princiers sont couverts de pierres funéraires de marbre de Carrara artistement ornés, pourvus d'épitaphes et con-

struits par Ştefan cel Mare encore de son vivant.

Au côté gauche de l'iconostase qui sépare le sanctuaire du naos de l'église, il y a plusieurs icones d'argent artistement exécutées, qui ont été données par le fondateur du monastère, Ştefan cel Mare, artiste inappréciable.

Tout à fait intéressant est **le musée du monastère,** le plus riche dela Bucovine, où se trouvent de grandes collections de vêtements d'église du moyen âge, de calices, d'encensoirs, de paremens d'église artistement exécutés, d'icones ornées de perles de pierres précieuses, de livres d'église ornés d'or et d'argent et de reliques nombreuses du temps de Ştefan cel Mare (1457—1504).

Parmi les nombreux objets de valeur du musée, méritent une attention particulière les **épitaphes brodés de fils d'or et d'argent des princes et princesses qui gisent dans l'église.**

Sur l'épitaphe (couverture mortuaire) de la princesse Maria Comnen de Mangop, la deuxième épouse de Ştefan cel Mare, il y a sur atlas rouge le portrait de celle-ci, comme morte, la couronne byzantine sur la tête, brodé d'or.

De la même beauté est la **couverture mortuaire** de la troisième épouse de Ştefan cel Mare, **Maria Voikitza** († 1511), d'atlas bleu foncé, brodé d'or.

La couverture mortuaire de Ştefan cel Mare, sur gobelin pourpre, brodée d'or et ornée de 11 pompons de soie, est aussi à voir dans le musée du monastère. Cette couverture de gobelin fut déposée par le voévode Bogdan sur le tombeau de son père, en 1504.

En outre, il y a plusieurs épitaphes avec le tableau de la mise au tombeau de Jésus Christ, du XV-ème et XIV-ème siècle, qui ont été donnée au monastère par Ştefan cel Mare et d'autres personnalités historiques de cette époque.

Dans ce musée il y a aussi le cercueil de cèdre, orné de sculptures orientales artistiques dans lequel ont été transportées les reliques du saint martyre Ioan Novi de Cetatea Albă (Akerman) à Suceava, en 1402.

Das Kloster Putna

32 km westlich von der Stadt Radautz, in einem der schönsten Punkte des Putnatales, liegt das berühmte Kloster Putna, welches mit Ringmauern umgeben und mit Verteidigungstürmen befestigt ist.

Dieses Kloster wurde vom **moldauischen Fürsten Ştefan cel Mare** (1457—1504), **in den den Jahren 1467—1469,** zur Erinnerung an seinen Sieg über die Türken bei Chilia, **errichtet.**

Nach 18 Jahren, das ist im Jahre 1484, wurde das Kloster von den Tataren angezündet und brannte bis zu den Grundmauern ab. Ştefan cel Mare mußte es daher wieder aufbauen. Aber nach einem Jahrhundert, im Jahre 1653, wurde das Kloster von den Kosaken, unter Anführung ihres Hetmans, Timusch Chmelnicki, augeplündert und fast gänzlich zerstört.

Der moldauische Herrscher, Fürst Vasile Lupu begann kurz darauf din Klosterkirche von Grund auf wieder zu bauen, konnte aber den Bau nicht bis zu Ende aufführen, weil er kurz darauf, infolge eines Aufstandes gegen seine Herrschaft, den Tron verlor.

Sein Nachfolger, Fürst Gheorghe Ştefan

(1653—1658) setzte den Wiederaufbau der Kirche fort, welcher jedoch erst im Jahre **1662,** zur Zeit der Herrschaft des Fürsten Istratie Dabija, beendigt wurde.

Fürst Gheorghe Ştefan wird daher als zweiter Stifter **des Putner Klosters betrachtet.**

Im Jahre 1739, wurden die Klosterkirche sowie die Klostermauern und die Verteidigungstürme durch ein Erdbeben stark beschädigt.

Sie wurden dann in den Jahren 1757—1760, vom Mitropoliten der Moldau Iacob Putneanul, mit Beihilfe der Fürsten Constantin Racovitza, wieder hergestellt. Bei dieser Gelegenheit vergrösserte der Mitropolit Jocob die Klosterkirche durch den Zubau einer **Vorhalle,** in welcher er und seine Eltern begraben wurden.

Derselbe Mitropolit gründete in diesem Kloster, um das Jahr 1765, eine **Theologische Akademie,** nach dem Muster der Akademie von Kiew, welche vom Mitropoliten Peter Movila gegründet war, zwecks höherer Ausbildung des moldauischen Klerus in den theologischen Wissenschaften. Diese Akademie bestand bis zum Jahre 1785, in welchem sie von der österreichischen Regierung aufgehoben wurde.

In Laufe der nächsten Jahrhunderte wurden din Klosterkirche und die Klostergebäude

mehrfach restauriert, zuletzt im Jahre 1902, in welchem das Dach der Kloster-Kirche die jetzige Form, nach den Plänen des Arhitekten Karl Romstorfer, erhielt.

In den Jahren 1934—1935 wurden mehrere bedeutende Restaurierungen an dem Kloster ausgeführt.

Im Innern der Klosterkirche sind mehrere geschichtlich bedeutende Persönlichkeiten des rumänischen Volkes zur ewigen Ruhe gebettet, und zwar:

a) **In der Vorhalle:**

Links, neben dem Fenster, ist das Grabdenkmal des **Mitropoliten** der Moldau, **Teoctist** I. († 1447), welcher Stefan den Grossen im Jahre 1457 zum Herscher der Moldau salbte und das Kloster, im Jahre 1469, ausweihte.

Rechts, unter dem Fenster, ist das Grabdenkmal des Mitropoliten **Jacob Putneanul** († 1778), welcher das Kloster erneuerte und die Vorhalle zubaute.

Vor seinem Grabe sind die Grabdenkmäler seiner Eltern, **Priestermönch Adrian** und **Nonne Mariana,** deren Gebeine im J. 1758, von Radautz überführt und hier zur ewigen Ruhe gebettet wurden.

b) **Im Pronaos der Kirche** sind folgende Grabdenkmäler:

Auf der rechten Seite ist zunächst das Grab des Vojevoden der Moldau, **Bogdan** (1504—

1517), Sohn und Nachfolger Stefans cel Mare, gestorben im Jahre **1517.**

Neben dem Grabe Bogdans ist **die Grabstätte seiner Schwester, Prinzessin Maria,** eine Tochter Stefans cel Mare und seiner Gemahlin Maria Voikitza, gestorben als junges Mädchen, im Jahre 1518.

c) **Im Naos der Kirche,** rechts, in der Südwand, befindet sich unter einem auf zwei Säulen ruhenden Baldachin, das Grabmal des **Voevoden Stefan cel Mare,** des Klosterstifters, gestorben am 2. Juli 1504.

Unten, neben dem Grabdenkmale Stefans cel Mare, **ist das Grab seiner dritten Gemahlin, Maria Voichița** (= Voikitza), Tochter des Fürsten der Vallachei, Radu cel Frumos (der Schöne), gestorben im Jahre 1511, zur Zeit der Herrschaft ihres Sohnes Bogdan.